

KNJIGE ZA DJECU NA IZLOŽBENIM POLICAMA VISOKOŠKOLSKIH KNJIŽNICA

Zorica Antulov

Sveučilišna knjižnica, Sveučilište u Zadru

Sažetak:

Izložbe knjiga u knjižnicama predstavljaju svojevrsnu promociju kako same knjige, tako i knjižnice. Koje će knjige knjižnica izlagati ovisit će o njenom fondu, koji se izgrađuje prema potrebama njenih korisnika. Na prvi pogled može se činiti kako visokoškolske knjižnice nisu adekvatno mjesto za izlaganje knjiga pisanih za djecu. Ipak, potrebe korisnika pojedinih visokoškolskih knjižnica ponekad uključuju i knjige pisane za djecu. Zbog specifičnih potreba korisnika ogranka Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru, ovaj će ih ogranak nabavljati, obrađivati, čuvati, a po potrebi i izlagati. U radu se donose i dva primjera dobre prakse.

Ključne riječi: knjižnične izložbe, visokoškolske knjižnice, knjige za djecu

Uvodna riječ

Jedan od oblika prijenosa znanja i informacija u knjižnicama jest izlaganje njene građe. M. Tica navodi kako je izložba „javno prikazivanje – pokazivanje znanja, ljepote i ljudskoga iskustva. Ona je jedna vrsta javnoga događaja na kojemu se javnosti prikazuje njezina ostvarenost kao rezultat kreativnosti i znanja njezinih autora“ (Tica 2022:50). Neovisno o tome egzistiraju li kao stalni postav, stalni postav s povremenom izložbom ili pak kao povremena izložba, one su namijenjene javnosti i poticaj su za različita stručna i znanstveno-popularna okupljanja. Prema M. Tici povremene izložbe u knjižnicama najzastupljeniji su oblik predstavljanja i prije svega ih valja posvetiti knjižnom fondu (Tica 2022:59). To mogu biti izložbe najčitanijih naslova, izložbe knjiga s najviše rezervacija, izbor antologijske poezije ili pak nagrađivanih proznih djela i sl. U svrhu brojčanog očuvanja knjižnog fonda, umjesto svezaka knjiga, autorica donosi i mogućnost da se na izložbenim panoima izlože samo preslike naslovnica. Povremene se izložbe postavljaju, kao što i sama riječ kaže, povremeno, a obično traju neko-

liko tjedana ili mjeseci. Koja će knjižnična građa biti izložena, ovisit će i o vrsti knjižnice, građu koju nabavlja, kojom se ponosi i koju želi predstaviti javnosti. Jesu li knjige pisane za djecu prikladna izložbena građa na izložbenim policama visokoškolskih knjižnica ovisit će ponajprije o potrebama korisnika pojedine visokoškolske knjižnice.

1. Ljubav prema čitanju- važnost popularizacije čitalačke pismenosti i utjecaj na daljnje školovanje

Važnost promicanja knjige i čitanja knjižnicama predstavlja iznimno bitnu zadaću još od samog njihovog nastanka. Koje će knjige nabavljati, a potom i promovirati, ovisit će ponajprije o vrsti knjižnice i korisnicima kojima se obraća. Svaka knjižnica, neovisno o vrsti, bit će ujedno i promicateljica čitalačkih vještina svojih korisnika. Nazivajući čitanje pojavnošću koja sve naše monologe i dijaloge povezuje neraskidivim nitima, nazivajući ga događajem koji nas uči komunikaciji s drugim osobama, ali i onim koje nas uči kako postojati sami, A. Bukvić Pažin i M. Ott Franolić ističu kako ono istovremeno pruža i užitek, ali i višestruku korist. Naime, njime se vježba koncentracija, proširuje vokabular, razvija mašta, stječu nova znanja, jača kritičko mišljenje, stvaraju temelji za bolje upoznavanje i suosjećanje s drugim ljudima (Bukvić Pažin i Ott Franolić 2023:22). Drugim riječima: stvara se okvir za jedan bolji, ljepši i kvalitetniji svijet. Za razliku od slušanja i govorenja, koji se prirodno razvijaju u prvih nekoliko godina djetetovog života i čine osnovne jezične aktivnosti, čitanje nam nije urođeno, pa ga, kao i pisanje, treba učiti. Smatra se da na početno učenje čitanja najviše utječe obitelj, da se ono što je u tom pogledu u djetinjstvu propušteno kasnije teško može nadoknaditi te da se upravo u najranijoj dobi, kada dijete prolazi najsnažniji fizički i mentalni razvoj, stvara osnova njegova budućeg odnosa prema čitanju (Maleš 2003:168). M. Zovko navodi kako je čitanje zadovoljstvo i izvor užitka te kako upravo rano čitanje najviše utječe na razvoj kognitivne i emocionalne spoznaje, potiče razvoj jezika i utječe na oblikovanje društvenog i kulturnog stajališta. Ona ističe da će, ukoliko je čitanje u djetinjstvu doživljeno kao ugodna aktivnost, ta ista djeca, čak i kada postanu odrasli ljudi, uživati u čitanju (Zovko 2011:27). Smatra se kako u toj dobi razvijena čitateljska sposobnost utječe na bolji školski uspjeh, a to, naravno, implicira i veću spremnost u rješavanju izazova koji se nameću u procesu studiranja. Ako su studenti u djetinjstvu uživali u čitanju, vjerojatnost je da će i kasnije doživljavati knjige kao zanimljive svjetove u koje svatko od nas ulazi na sebi svojstven, jedinstven način (Peti-Stantić 2019:63). Takvi će studenti, čak i u ovom razdoblju koje karakterizira usmjerenost na postizanje akademskog cilja, u slobodnom vremenu naći mjesta i za čitanje. Ono će im služiti i kao rasterećenje (bijeg u neke druge svjetove) i kao estetski, jezični i i sadržajni

užitak. Kod svih, ali osobito onih studenata koji će se kasnije u životu profesionalno baviti poticanjem čitalačkih kompetencija djece, ljubav prema osobnom čitanju, ali i knjizi za djecu kao i prema poticanju čitanja kod djece, iznimno je bitno održati i razvijati. U tom pogledu visokoškolske knjižnice trebaju i mogu dati svoj doprinos. Kao poticateljice knjige i čitanja, one provode niz različitih aktivnosti u svrhu takve promocije. Jedna od tih aktivnosti jest i postavljanje knjižnih izložbi.

2. Izložbe knjiga za djecu u visokoškolskim knjižnicama

Izložbe koje visokoškolske knjižnice postavljaju u svom prostoru uglavnom se odnose na građu koju nabavljaju knjižničari samostalno ili u suradnji s upravom visokoškolske knjižnice, a služe potrebama njihovih korisnika. Visokoškolska knjižnica je sastavni dio organizacijske strukture sveučilišta i kao takva mora biti u službi poticanja znanstveno-nastavnog rada, a osnovna svrha njenog poslanja jest pridonositi poslanju matične ustanove (Petr Balog 2010: 119). Kao takva, ona ima zadaću prikupljanja, stručne obrade, pohrane i osiguravanja pristupa građi koja će služiti njenim korisnicima. U službi je podrške nastavnim planovima i programima te cjelokupnom sustavu znanosti akademske zajednice (Gašo, Faletar-Tanacković i Mičunović 2015:82). U središte svoga interesa stavlja studente i znanstveno-nastavno osoblje i njihove akademske potrebe. Različite visokoškolske knjižnice nabavljaju međusobno različitu građu, provode neke srodne, ali i specifične aktivnosti usmjerene na korisnike, a sve one u svom poslanju moraju navesti i objašnjenje vlastitih posebnosti i istaknuti one elemente po kojima su upravo one specifične i po kojima se baš one razlikuju od ostalih, njima sličnih. Treba se točno znati razlog zbog kojeg se određeni poslovi provode baš na određeni način, a sve to nužno mora biti usklađeno s potrebama i željama korisnika (Petr Balog 2010:118-122). Iz tih razloga, odgovor na pitanje hoće li knjige za djecu biti zanimljiva izložbena građa određenoj visokoškolskoj knjižnici jest da će to ovisiti o njenim odsjecima, odnosno o kolegijima koji se na njima poučavaju. Tako, primjerice, ukoliko je riječ o odsjecima na kojima se proučava književnost pisana za djecu, logično je da će ista građa biti nabavljana, obrađivana, pohranjivana, davana na korištenje, ali i promovirana - što znači da će se ona, po potrebi, i izlagati. Svrha izložbenog postavljanja takvih knjiga jest promicanje kulture čitanja knjiga za djecu, kao i razvoj svijesti o važnosti čitanja u ranoj dobi. Studenti, kao budući profesori, odgojitelji, knjižničari i dr., trebaju biti svjesni važnosti koju čitanje ima za emocionalni i intelektualni razvoj djeteta. Izložene knjige za djecu traže biti viđene, listane, čitane, preporučene, ali trebaju poticati i nova čitanja. Susret s izloženom dječjom knjigom, neovisno o tome radi li se o prirodnim, društvenim znanostima ili pak lijepoj književnosti pisanoj za djecu,

možda će u nekom studentu pobuditi interes za retrogradno čitanje tih i sličnih djela, ako su mu, kao djetetu, ostala u lijepom sjećanju. Ukoliko je riječ o potpuno novim i nepoznatim naslovima, možda će ih, poneseni ljepotom dječje knjige, neki od studenata poželjeti pročitati. Neke od tih knjiga možda ih ponesu, izazovu u njima određene asocijacije i tako odvedu prema nekim novim čitanjima, neovisno je li riječ o izloženim knjigama za djecu ili možda o nekim sasvim drugim naslovima koji se nalaze na policama knjižnice. Naime, knjižnice su „mjesta neočekivanosti“ – često umjesto s knjigom po koju smo došli, izađemo s nekom drugom ili više njih. Time se potvrđuje da su knjižnice puno više od pukog fizičkog prostora: iako omeđene zidovima, one ruše zidove i otvaraju nove pretince u našim glavama (Bukvić Pažin i Ott Franolić 2023:174-185). Ipak, izlaganje knjiga za djecu u visokoškolskim knjižnicama ponajprije ima svrhu podupirati stvaralaštvo za djecu radi djece same. Naime, kod onih studenata koji će se u budućnosti baviti razvojem dječjih čitateljskih kompetencija, ono treba pobuditi želju za njihovim poticanjem. Upoznavanjem studenata s izloženim knjigama: njihovom ljepotom, kreativnom izradom, ilustracijama te tekstovima koje će možda i sami sutradan predstavljati djeci, sasvim se sigurno stvara ozračje koje ih usmjerava prema tom cilju. Stvaranjem čitateljskog okruženja u knjižnici i provođenjem aktivnosti usmjerenih na poticanje čitanja, neovisno je li riječ o radu čitateljskog kluba, književnoj manifestaciji ili pak postavljanju izložbe, studenti se i sami uče načinu organiziranja i smislenosti takvih aktivnosti. Sukladno činjenici da su djeca iz obiteljskog okruženja u kojem je čitateljska kultura jače razvijena obično motivirana na čitanje i kasnije u životu (Stričević 2007:53), studenti koji svjedoče knjižničnim aktivnostima usmjerenim na poticanje čitanja kod djece, motivirani su na njegovo promicanje u budućnosti. Naime, u oba slučaja, na interes, ljubav i osjećaj smislenosti čitanja i važnosti knjige, utječe „čitalačko okruženje“. Takvo okruženje inspirativno djeluje i otvara poziv za nove inicijative. Ono može doprinijeti i nekim budućim idejama u smislu novih, sličnih, ali i sasvim originalnih aktivnosti koje će ovi studenti, u tu svrhu, naknadno i sami provoditi.

3. Izložbe knjiga za djecu u ogranku Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru: dva primjera iz prakse

Devet sveučilišnih odjela koji se nalaze na istoj lokaciji kao i ogranak Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru čine njene primarne korisnike. Raznolikost znanstveno-nastavnih područja na koje su ovi odjeli usmjereni utječe i na predmetnu i sadržajnu raznolikost građe koju ova knjižnica nabavlja, kao i na aktivnosti koje provodi u suradnji sa spomenutim odjelima. Jedan od takvih odjela s kojim knjižnica iznimno često surađuje je Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Niz je aktivnosti koje su se provodile u suradnji s ovim odjelom u knjižnici u svrhu poticanja čitalačke pisme-

nosti kod djece i mladih, a među njima i nekoliko izložbi knjiga za djecu. U ovom radu bit će ukratko predstavljene dvije takve izložbe.

3.1. „Prstopriče“

Izložba slikovnica pod nazivom „Prstopriče“ održana je, sada već relativno davno, u travnju 2016. godine, u suradnji Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja i ogranka Novi kampus tadašnje Sveučilišne knjižnice u Zadru. Slikovnice su knjige sa slikama koje su namijenjene djeci (Štefančić, 2000:83), a „Prstopriče“ su jedan od njihovih oblika. Svaka slikovnica koristi dva vida komunikacije: slikovni i tekstualni, a često se ističe kako je kod njih naglasak na ilustraciji (Crnković i Težak 2002:15-16). Dobro odabrana slikovnica polučit će kod djeteta višestruku korist: pomoći u obogaćivanju njegova rječnika, ali potaknuti i shvaćanje simboličnih poruka prenesenih slikom. Uz to što potiču stjecanje novih spoznaja, slikovnice utječu na razvoj opažanja, pamćenja, logičkog zaključivanja, mašte i uživljanja u različite situacije. Potiču kreativnost kod djece, a svojim humanim porukama utječu na usvajanje moralnih vrijednosti. Motiviraju na samostalno čitanje, ukazujući na užitek koji ono pruža (Stričević 2007:53). „Prstopriče“ su također slikovnice, ali ne bilo kakve. Riječ je o taktilnim slikovnicama koje su izradili studenti Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja u sklopu kolegija Hrvatska dječja književnost. Taktilne slikovnice predstavljaju poseban vid slikovnica namijenjen slijepoj i slabovidnoj djeci. Tekst i slike ovih slikovnica prilagođeni su za čitanje prstima. Takvih slikovnica na tržištu nema puno, a izrada je vrlo komplicirana, stoga je svaka ovako izrađena slikovnica predstavljala pravo malo remek djelo. Vrlo kreativno i maštovito izrađene, ove su slikovnice predstavljene zadarskim predškolicima, koji su zajedno sa svojim odgojiteljima, sveučilišnim profesorima, studentima i ostalim djelatnicima Sveučilišta, nazočili otvorenju izložbe. Iako ove knjige nisu bile dio knjižničkog fonda, već su u suradnji sa spomenutim odjelom bile izložene na ograničeno vrijeme, one su ovom izložbom postale i ostale povezane s ovom knjižnicom: promovirale su njenu sliku unutar i izvan ustanove Sveučilišta, baš kao što je i ona izložbom promovirala njih. O važnosti taktilnih slikovnica uvijek je potrebno govoriti i naglašavati njihovu vrijednost. Već samim time što su namijenjene djeci s posebnim potrebama, njihova je vrijednost neupitna. Ljubav i kreativnost koju su studenti pokazali izrađujući ih ukazuju na želju za ovakvim vidom pomoći slijepoj i slabovidnoj djeci, a posjećenost i oduševljenje izložbom svjedoče da ljubavi i kreativnosti zaista nije nedostajalo.

3.2. Božićni kutak biblioteke „Vjeverica“

U proljeće 2024. godine na Sveučilištu u Zadru pokrenuta je inicijativa za prikupljanjem knjiga biblioteke „Vjeverica“. Inicijativu je pokrenula prof. dr. sc. Katarina Ivon s Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja. Budući da je riječ o biblioteci koja je obilježila mnoga djetinjstva i bila najznačajnija biblioteka 20. st., a njen nakladnik „Mladost“ najveći nakladnik knjiga za djecu u 20. stoljeću, knjižnica ogranka Novi kampus Znanstvene knjižnice Sveučilišta u Zadru rado je ponudila svoju pomoć u prikupljanju ovih knjiga, kao i svoj prostor za njihov smještaj. Kao posebna knjižnična zbirka, one imaju osigurano mjesto u njemu. Knjige biblioteke „Vjeverica“ i dalje pomalo pristižu u knjižnicu. Veći broj ih je prikupljen i obrađen, no dobar dio naslova kojima bi se zbirka kompletirala još uvijek nedostaje. Kako knjige ove zbirke pristižu kao dar, u knjižnicu je pristigao i veći broj duplikata. U prosincu 2024. godine ti su duplikati izloženi na spomenutom mjestu, rezerviranom za smještaj ove zbirke u knjižnici koje je u tom trenutku bilo prazno i čekalo naslove u obradi. U takozvanom „božićnom kutku biblioteke Vjeverica“ oni su bili grupirani u obliku malih božićnih darova, ali s jasno istaknutim naslovima. Tako „uređeni“, bili su mali božićni poklon svim posjetiteljima knjižnice u tom svečanom, adventskom vremenu. Ukrašavanje „kutka“ provodilo se u suradnji s Odjelom za informacijske znanosti. Naime, studentica spomenutog odjela, koja je u tom trenutku bila na praksi u knjižnici, izradila je brojne simbolične rekvizite, među njima i kućicu u koju je prilikom izložbenog otvaranja „Vjeveričinog božićnog kutka“ simbolično uložena i prva bibliografski obrađena knjiga ove zbirke. Odlukom knjižničara, bila je riječ o knjizi Ciciban Otona Župančića. Izložbenom otvaranju nazočili su studenti Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja zajedno s prof. dr. sc. Katarinom Ivon. Ciciban je odabran iz nekoliko razloga. Prvi je činjenica da je on simbol djeteta, onog najmanjeg i najnežnijeg te je kao takav bio prikladna knjiga za otvaranje ovog kutka namijenjenog djeci i onima koji će se kasnije u životu, u profesionalnom smislu, baviti djecom. Ova knjiga, nadalje, u sebi sadrži (tom prigodom pročitano) pjesmu Časni koledari koja je bila primjerena dobu godine i njegovom adventskom duhu. Također, na samom sadržajnom kraju ove knjige nalaze se zagonetke, od kojih nekoliko aludira na pojmove koji su prikladni adventskom dobu godine (praznička raketa i dr.). Nakon što su odgonetnuli zagonetke, studenti Odjela za izobrazbu učitelja i odgojitelja uložili su spomenutu knjigu u za nju izrađenu kućicu. Na ovaj način promovirana je i zbirka u cjelini, ali kroz otvaranje jedne knjige i svaka pojedinačna knjiga zbirke koja treba biti otvorena, pregledana i pročitana. Budući da je, dakle, riječ o kvalitetnom nakladniku i naslovima koji su obilježili djetinjstvo niza generacija, a mnogi od njih ušli su i u lektiru, neupitna je korist koju će od njih imati suvremeni studenti, a s njima i buduća djeca čiji će odgojitelji, profesori, roditelji i drugi oni biti.

Zaključak

Aktivnosti poticanja čitanja, a unutar njih i spomenute knjižnične izložbe, stvaraju pozitivno čitalačko okruženje u svim knjižnicama pa tako i visokoškolskim. Svrha je svakog izložbenog izlaganja poziv na uvid, a u slučaju izlaganja književnog djela to je i poziv na čitanje i svojevrsna reklama istog. Izlaganje dječjih knjiga u visokoškolskim knjižnicama može se na prvi pogled učiniti neobičnim odabirom za ove knjižnice, međutim, to nije uvijek tako. Budući da se visokoškolske knjižnice razlikuju onako i onoliko koliko su među sobom različiti i odjeli kojima one služe, poneke će visokoškolske knjižnice nabavljati, obrađivati, davati na korištenje i po potrebi ili želji za promoviranjem, izlagati i ove knjige. Izložene knjige za djecu možda će neke studente zainteresirati i kao literatura za čitanje, no glavni cilj takve izložbe je, ipak, stjecanje kompetencija koje će voditi ka dobrobiti predškolskog i školskog djeteta. Naime, takvom izložbom želi se svima koji se na razini akademske zajednice bave odgojem i obrazovanjem djece predškolske i školske dobi, ukazati na ljepotu književnosti, važnost koju ona ima za razvoj djeteta, ulogu koju u tome mogu dati knjižnice, a u budućnosti i sami studenti kao poticatelji čitalačkih vještina djece. Dva primjera navedena u ovom radu ujedno su i primjer suradnje knjižnice sa svojim odjelima u svrhu poticanja čitanja i čitalačke pismenosti, na višestruku obostranu korist, a ponajprije na korist djece koja čine budućnost našeg društva.

Literatura

1. Bukvić Pažin, A.; Ott Franolić, M. (2023) Velika važnost malih priča : zašto i kako čitati djeci. Zagreb:Ljevak.
2. Crnković, M.; Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početakado 1955. godine. Zagreb: Znanje.
3. Gašo, G., Faletar Tanacković, S. i Mičunović, M. (2015). Uloga suvremenih visokoškolskih knjižnica: istraživanje o stavovima i iskustvima diplomskih studenata u društvenim i humanističkim znanostima. *Libellarium*, 8 (2), 81-108.
4. Grossman, M. (2010). U obranu čitanja Brown: čitatelj i književnost u 21. stoljeću. Zagreb: Algoritam.
5. Javor. R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
6. Maleš, D; Stričević, I. (2003). Roditeljsko poticanje čitalačkih vještina u djece predškolske dobi. *Napredak : časopis za pedagojsku teoriju i praksu* 144 (2) , 168-179.
7. Peti-Stantić, A. (2019). Čitanjem do (spo) razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitaljske sposobnosti. Zagreb: Ljevak.

8. Petr Balog, K. (2010). Prema kulturi vrednovanja u visokoškolskim knjižnicama. Osijek : Filozofski fakultet.
9. Stričević, I. (2007). Rana pismenost u kontekstu ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta* 9 (2): 49–60.
10. Štefančić, S. (2000). Kakva je knjiga slikovnica. U: Javor. R. (ur.), *Kakva je knjiga slikovnica*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
11. Tica, M. (2022). Knjižnične izložbe. *Hrvatski*, 20 (1), 47-76. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/296911> (pristupljeno 11. prosinca 2024.)
12. Zovko, M. (2011). Važnost čitanja. U: Mićanović. M (ur.). XXIII. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske / uredio Miroslav. Zagreb: Agencija za odgoj i obrazovanje,

CHILDREN'S BOOKS ON DISPLAY SHELVES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Summary

Book exhibitions in libraries represent a form of promotion for both - the books themselves and the libraries. The books that a library will display depend on its collection, which is built according to the needs of its users. At first glance, it might seem that university libraries are not an appropriate place to display books written for children. However, the needs of users in certain university libraries sometimes include books written for children. Due to the specific needs of the users of the Novi kampus branch of the University of Zadar Science Library, this branch will acquire, process, preserve, and, if necessary, exhibit these books. The paper also presents two examples of good practice.

Keywords: library exhibitions, university libraries, children's books

Prikaz knjige

RAZNOLIKOST ŽIVOG SVIJETA
PRIRUČNIK ZA STUDENTE RANOG I PREDŠKOLSKOG
ODGOJA, STUDENTE UČITELJSKOG FAKULTETA,
ODGOJITELJE I UČITELJE
ANA BABIĆ, INES KOVAČIĆ,
NATAŠA DOLENC ORBANIĆ
SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI,
FAKULTET ODGOJNO OBRAZOVNIH ZNANOSTI,
2020. GODINE, 391 STR.

Krešimir Vidačić

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Priručnik *Raznolikost živog svijeta* autorica Ane Babić, predavačice i Ines Kovačić, izvanredne profesorice Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Puli te Nataše Dolenc Orbanić, izvanredne profesorice Pedagoškog fakulteta u Kopru, tiskana je u nakladi Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Priručnik je namijenjen studentima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i studentima učiteljskih studija koji kroz različite predmete tijekom studija upoznaju raznolikost živog svijeta. Također, dobro će poslužiti učiteljima, odgojiteljima i nastavnicima prirodoslovlja na zajedničkom putu prema stvaranju prirodoslovno pismenih članova zajednice. Stoga su autorice uvidjele potrebu za izdavanjem sveučilišnog priručnika koji će pomoći studentima u izvršavanju zadataka koje im nose prirodoslovni kolegiji i koji će im služiti kao materijal nakon završetka visokoškolskog obrazovanja. Priručnik je podijeljen u šest tematskih cjelina u kojima su opisane vrste biljnih i životinjskih organizama prema staništu na kojem najčešće obitavaju. Organizmi su prikazani slijedom od jednostavnijih prema složenijima. Svaka je vrsta predstavljena na isti način: imenovana je, odnosno naveden je njen znanstveni naziv i narodno ime, zatim je svrstana u pripadajuće carstvo, razred i porodicu, a potom slijedi opis. Opis pojedine vrste sastoji se od glavnih morfoloških osobina, a potom slijedi opis staništa u

kojem vrsta obitava ili najbolje uspijeva. Zatim su navedeni načini hranjenja, razmnožavanja, a autorice navode i zašto je pojedina vrsta važna za život čovjeka i zaštitu prirode te koja je njena ekološka uloga, neke zanimljivosti o vrsti te, na kraju, navedene su srodne vrste. Autorice navode kako je priroda sve što nas okružuje, a što je nastalo bez djelovanja ljudi, dok je okoliš sve što nas okružuje, uključujući i tvorevine koje su rezultat ljudskog rada. Republika Hrvatska je potpisala *Konvenciju o biološkoj raznolikosti Ujedinjenih naroda* te je bioraznolikost, definirana prema toj konvenciji: „Sveukupnost svih živućih organizama koji su sastavni dijelovi kopnenih, morskih i drugih vodenih ekosustava te uključuju raznolikost unutar vrsta, između vrsta te raznolikost između ekosustava“. Republika Hrvatska smatra se jednom od najbogatijih zemalja Europe prema raznolikosti živog svijeta te je gotovo nemoguće u potpunosti prikazati njenu raznovrsnost živog svijeta. Sveobuhvatnim popisom biološke raznolikosti znanstvenici procjenjuju da u Hrvatskoj ima 50 000-10 0000 vrsta. Imajući ove informacije na umu, priručnik pruža temeljno znanje o bioraznolikosti Hrvatske, što je ključno za razumijevanje i očuvanje prirodnih bogatstava zemlje. U prvom poglavlju priručnika nazvanom *Živi svijet travnjaka*, autorice definiraju travnjake kao kopnene ekosustave na kojima rastu jednogodišnje ili višegodišnje zeljaste biljke, uglavnom trave i dijele se na prirodne travnjake (savane, stepe, prerije itd.) te antropogene travnjake (nastali su djelovanjem čovjeka, npr. šikare, livade, pašnjaci). Zbog klimatske i ekološke raznolikosti pojedinih regija razlikujemo primorske i kontinentalne travnjake. Tako primorski travnjaci koji se nalaze u mediteranskom dijelu Hrvatske uglavnom služe kao pašnjaci, a nastali su krčenjem listopadnih šuma bijelog graba i hrasta medunca i vazdazelenih šuma hrasta crnike. Autorice ističu kako su travnjaci u Hrvatskoj staništa iznimne bioraznolikosti koja se očituju velikim brojem različitih vrsta biljaka i životinja te da se čovjek u posljednje vrijeme sve manje bavi poljoprivredom i prestaju se koristiti livade pa zbog toga dolazi do zarastanja travnjaka i razvoja šumske vegetacije. U poglavlju su ukupno opisane 24 biljne i životinjske vrste. Travnjaci su ključni za održavanje bioraznolikosti jer pružaju stanište mnogim biljnim i životinjskim vrstama. Razumijevanje njihove uloge i karakteristika može nam pomoći u boljem shvaćanju ekološke važnosti travnjaka, njihove uloge u hrvatskoj prirodnoj i kulturnoj baštini te izazova kojima su izloženi u suvremeno doba. U poglavlju *Živi svijet u vrtu i voćnjaku* dan je pregled živoga svijeta u specifičnim staništima - vrtu i voćnjaku. U Hrvatskoj se najveći dio poljoprivrednih površina nalazi u nizinskoj regiji, a najmanje u gorskoj. Na oranicama se siju i sade pšenica, kukuruz, ječam, paprika, rajčica, krumpir itd. U Republici Hrvatskoj u voćnjacima se najviše uzgajaju trešnje, višnje, jabuke, mandarine, grožđe itd. U ovom poglavlju opisano je ukupno 49 biljnih i životinjskih vrsta. Definicije i opisi oranica, vrtova i voćnjaka pružaju nam uvid u različite tipove poljoprivrednih sustava u Hrvatskoj. Informacije nam mogu poslužiti za bolje razumijevanje razlika između različitih